

Brødunderet

Tale på genmix 16.10.11 av Oddvar Søvik

Tekst: Joh 6,1-15

Det er en fantastisk beretning vi nettopp har lest! Den må ha gjort et sterkt inntrykk på disiplene, for vi finner den fortalt i alle fire evangeliene. Hos Johannes får vi dessuten en dypere åndelig forklaring på dette underet.

I. Hendelsen

La oss først forsøke å leve oss litt inn i selve hendelsen. Da kan det være interessant å sammenligne litt med de andre evangeliene for å få et best mulig inntrykk av hva som skjedde:

Markus forteller at denne begivenheten fant sted etter at disiplene hadde vært ute på sin første misjonsturné alene. De hadde mye å fortelle og de var sikkert slitne. Dessuten presset folket på fra alle kanter. Derfor sa Jesus: *"Kom med til et ensomt sted, hvor vi kan være alene, og hvil litt!"* For det var så mange som kom og gikk at de ikke engang fikk tid til å spise.

Det er nødvendig en gang i blant å trekke seg avsides. Det er ikke mulig å stå på like hardt hele tiden. Jesus selv dro ofte avsides for å være i stillhet og bønn. Det var der han hentet styrke til å gjøre de gjerninger Gud hadde vist at han skulle gjøre. Det er også viktig for oss å finne den rette balanse mellom arbeid og hvile.

Dessuten var det nær påsken, leste vi. Jesus hadde sikkert behov for å ruste seg til den oppgaven som lå foran ham - og trolig ønsket han å undervise disiplene om betydningen av sin forestående død.

Derfor forlot de folkemengden, steg ut i båten og dro over på den andre siden av Genesaretsjøen, til et øde område. Men de fikk ikke være lenge i fred. Folk satte etter dem i sine båter. Andre løp rundt sjøen, 7-8 kilometer. For de hadde opplevd at Jesus hadde kraft til å helbrede syke. Flere sluttet seg til underveis, og da Jesus kom i land var det en folkemengde på 5000 menn *foruten kvinner og barn*, forteller Matteus. Det var ikke 5000 *ungkarer* som en trodde det var. Men de talte ikke kvinner og barn. Kanskje var det 15-20 000?

"Han syntes inderlig synd på dem, for de var som sauer uten hyrde. Og han gav seg til å lære dem lenge og grundig." forteller Markus. Det var også en mengde syke blant dem som Jesus helbredet, iflg. Matteus.

Dagen gikk, det ble sent og folk ble sultne. Nå syntes disiplene at det fikk være nok, så de kom til Jesus og sa: *"Send folket fra deg, så de kan dra til gårdene og landsbyene her omkring og kjøpe mat."*

Det var deres måte å løse problemet på. De ville ikke involveres. La oss bli kvitt dem! Men Jesus ville at de skulle ordne opp: *"Dere skal gi dem mat."*

Jeg ser for meg at disiplene står temmelig forvirret rundt Jesus: "Vi? Her på dette øde stedet? Hva mener du? - Så henvender Jesus seg til Filip, som jo var fra Betsaida og altså lokalkjent, og spør: "Hvor skal vi kjøpe brød, så alle disse kan få noe å spise?" Dette sa han for å prøve ham.

Filip er den nøkterne realist som ikke ser lenger enn pengene når. Han regner fort ut at om de hadde brød for 200 denarer, det vil si litt over en halv årslønn, ville det ikke vært nok til at alle fikk et lite stykke. Nei, dette går ikke, Jesus!

Men Jesus visste selv hva han ville gjøre! Det verset har jeg satt en tykk rød strek under i min bibel. Han hadde sin plan klar, og nå ønsker han å ta disiplene inn i sin plan.

Dette er viktig å merke seg. Ofte legger vi planer ut fra våre begrensede ressurser. Så mye penger, så mange personer har vi. Og så ber vi Jesus velsigne det vi har funnet på. Det er en av de vanligste bønner som bes: "Herre, velsign oss, velsign vårt arbeid, osv."

Men av og til har jeg lurt på om vi heller skulle be: "Herre, sensurer våre planer, og gjør oss til en del av *din* plan". For det Herren vil, det har han makt til å utføre. I JES 14,27 står det: "Når Herren, Allhærs Gud, har en plan, hvem kan da hindre at den blir utført? Og når hans hånd er rakt ut, hvem kan da vende den bort?"

Sist helg fikk jeg et annet godt ord som sier det samme: Job 23,13-14

Det han gjerne vil, det gjør han. 14 Han fullfører det han har bestemt for meg,-

Andreas var også fra Betsaida. Han har vært rundt og rekognosert litt. Han synes å ha hatt den vane å bringe andre til Jesus. Først førte han sin bror, Simon, til Jesus. Senere noen grekere som var kommet til høytiden. Og nå en liten gutt som hadde tatt med seg nistemat: Fem små byggbrød og to fisker. Byggbrød og fisk var fattigmannskost. De rike spiste hvetebrød og kjøtt. "Men hva er det til så mange?" spør Andreas tvilende, men ikke uten tro, ellers hadde han vel ikke kommet til Jesus med gutten.

I følge historiebok for Agder var det en liberal prest på Vigeland på slutten av 1800-tallet som forklarte dette underet med at brødene på den tid var "store som Sinai bjerge". Tullprat. Ordet som er brukt for *brød* på grunnteksten betyr *småbrød*, dvs. rundstykker.

Men Jesus kan gjøre under også med det som er lite og ringe. "La folket sette seg ned", sa Jesus. Markus forteller at disiplene fikk beskjed om å la folket sette seg i bordlag på 50 og 100. Disiplene kunne ikke gjøre under, men de kunne *organisere* for under.

Her ser vi enda en viktig sannhet: Jesus ber disiplene om å gjøre det mulige, så gjør han selv det umulige. Slik er arbeidsfordelingen i Guds rike.

Så tar Jesus brødene og fiskene og ber takkebønnen. Kanskje var det bare den enkle bønnen som enhver jødisk familiefar ba før han brøt brødet og delte ut til familien: "Velsignet er du, o Herre vår Gud, som lar mat vokse frem fra jorden."

Hvordan skjedde selve underet? Ble det plutselig haugevis av rundstykker og tonnevis av fisk? Slik fremstilles det i filmen "Jesus fra Nasaret som dere får gratis hvis dere kjøper ny bibel på onsdag på Bok og Media!

Nei, hos Markus er det brukt en form av verbet "bryte" og "dele" som betyr at han *fortsatte* å bryte og dele ut. Så fort disiplene hadde delt ut det de hadde fått, kunne de hente mer hos Jesus. Han fortsatte å gi ut til alle var mette. Johannes bruker faktisk et uttrykk som betyr: *Stappmett*. De orket ikke spise mer, om enn de gjerne ville.

Og ikke nok med det: Jesus ber de samle inn det som var blitt til overs. Det ble tolv fulle korgene. Det er typisk Jesus. Han *"kan gjøre uendelig mye mer enn alt det vi ber om og forstår,"* sier Paulus i Ef.3,20.

Aldri har så mange spist seg så mette av så lite.- Jeg lurer forresten på hva de gjorde med disse tolv korgene som var blitt til overs. Kanskje fikk den lille gutten en korg med hjem? Man blir aldri fattig av å gi til Jesus!

Vi gjør også vel i å legge oss på sinne at selv om Jesus gir rikelig, så vil han ikke at vi skal sløse bort eller kaste det som blir til overs. Et viktig ord til oss i Vesten som kaster mat for milliarder av kroner årlig, mens over 20 000 barn daglig dør av sult!

Men så skjer noe tragisk. Denne beretningen som begynner med at folket så forventningsfulle fulgte etter Jesus, ender med at Jesus forlater dem. Hvorfor? Jo, fordi folket bare så brødet i underet, og ikke underet i brødet. De så bare maten, og de ville gjerne ha en leder som kunne mette dem og helbrede dem. Ja, så ivrige ble de at de ville ta Jesus med makt og gjøre ham til konge. Men Jesus vil hverken være en brødmessias eller en mirakeldoktor. Underet i brødet er Jesus selv og det liv han vil gi, det evige liv. Men det var de ikke interessert i. Det ser vi av samtalen som fulgte den neste dag: JOH 6,26 - JOH 6,27 Jesus svarte: *"Sannelig, sannelig, det sier jeg dere: Dere søker meg fordi dere spiste av brødene og ble mette, ikke fordi dere har sett tegn.*

Arbeid ikke for den mat som forgår, men for den mat som består og gir evig liv, den som Menneskesønnen vil gi dere. For på ham har Gud, Faderen, satt sitt segl."

Derfor gikk Jesus fra dem. Så satt de der igjen, med fulle mager og tomme hjerter. Og det er tragisk!

II. Anvendelse

Hva har så denne beretningen å si til oss i dag? Jeg synes det er tre ting som utkrystalliserer seg:

- 1. Jesus har omsorg for hele mennesket.**
- 2. Jesus er det brød som gir evig liv.**
- 3. Jesus kaller oss til å dele med andre.**

La oss se litt nærmere på hva det betyr:

- 1. Jesus har omsorg for hele mennesket.**

Jesus forkynte for folket, han mettet dem og han helbredet dem. Det samme oppdrag ga han til sine disipler. Men vi har ikke alltid fulgt vår Mesters eksempel. Vi har så lett for å splitte mennesket i en åndelig og en legemlig side. Da blir vi enten bare opptatt med evangelisering og undervisning, eller med nødhjelpsarbeid og sosial omsorg. Men det Gud har sammenføyd, det må ikke vi adskille.

I den første kristne menighet var det mange fattige som trengte mat. Det ble etter hvert en så stor belastning for apostlene å sørge for mat at det gikk ut over bønnens og Ordets tjeneste som de var satt til å forvalte. Derfor innsatte de syv menn som skulle ta seg av menighetens diakonale oppgaver. Oppdraget å nå hele mennesket gjaldt hele menigheten, men oppgavene er forskjellige ut fra de nådegaver vi har. Ikke alle kan gjøre alt, og skal vi heller ikke. Men alle kan vi gjøre noe, og sammen skal vi gjøre Jesu gjerninger.

Nå er det noen som har advart mot å unytte folks nød til å forkynde evangeliet. Det å hjelpe folk i nød, er et mål i seg selv. Og det er sant. Men hvis vi ikke samtidig er villige til å gi dem det aller beste, så har vi også mistet omsorgen for hele mennesket.

Evangelisering og diakoni hører sammen som hånd i hanske. Ikke enten - eller, men både -og.

Omsorg for hele mennesket gjør vårt budskap troverdig, og det vil føre til at flere blir frelst. Da de første diakoner var på plass i urmenigheten, leser vi: *"Guds ord nådde stadig flere, og tallet på disipler i Jerusalem økte sterkt." Apg.6,7*

I dag er ikke behovene rundt oss først og fremst mat. Men nøden er stor på andre områder. Mange er ensomme, mange sliter i ekteskapet, med barna, med sykdom. Hva kan vi gjøre for å lindre nød? Jesus vil ha oss involvert i sine planer. Da kan store ting skje.

2. Jesus er det brød som gir evig liv.

I samtalen som følger neste dag, understreker Jesus at tegnet i underet, er at Jesus selv er det brød som gir verden liv. Dette ser vi klart i forlengelsen av dette avsnittet. I v.35 og 51 sier Jesus: *"Jeg er livets brød. Den som kommer til meg, skal ikke hungrer, og den som tror på meg, skal aldri tørste.*

Jeg er det levende brød som er kommet ned fra himmelen. Den som spiser av dette brød, skal leve til evig tid. Og det brød jeg vil gi, er mitt legeme som jeg gir til liv for verden."

Bildet er meget talende. Like så visst som vi trenger mat for vår kropp, like så nødvendig er Jesus for vårt åndelige liv. Uten Jesus er vi åndelig døde, på vei mot evig fortapelse. Men *"så høyt elsket Gud verden at han gav sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal gå fortapt, men ha evig liv.*

Den som tror på ham, blir ikke dømt. Den som ikke tror, er allerede dømt, fordi han ikke har trodd på Guds enbårne Sønns navn." Joh 3,16-17.

Men da blir det avgjørende viktig å få klarhet i hva det vil si å tro på Jesus. Det er ikke bare å holde for sant det han har sagt. Her i kap 6 brukes to synonyme uttrykk. I v.35 er tro det samme som å *komme* til Jesus, og i vers 51 å *spise* Jesus, det vil si å

ta imot ham. Og da er ikke det viktigste hvordan vi kommer, men at vi gjør det og at vi tar imot.

La oss bruke et bilde fra dagliglivet: Sett at du er sulten. På kjøkkenet er det mat i brødboksen. Hva er det viktigste? *Måten* du beveger deg dit på, eller *at* du kommer dit og spiser? Svaret er innlysende. Om du er mye sulten eller lite, om du er fast overbevist om at det er brød i boksen, eller om du tviler. Bare du kommer, får du se at det er, og spiser du så, blir du mett.

Overført til det åndelige området: Vi blir ofte så opptatt med *måten* vi skal komme på. Kan jeg komme slik *jeg* er? Med så mye synd, med tvil osv. Det spiller ingen rolle, bare du kommer. Og stå så ikke bare å se på Jesus. Inviter ham inn i ditt liv. Ta imot ham. Spis.

JOH 1,12 "Alle som tok imot ham, dem gav han rett til å bli Guds barn — de som tror på hans navn. "

Du kan komme der du sitter, eller når du kommer hjem. Da kan du si til Jesus: "Nå kommer jeg til deg. Tilgi alle mine synder - i tanker ord og gjerninger. Kom inn i mitt liv. Vær du min frelser og Herre."

Hva tror du Jesus svarer på en slik bønn? Svaret finner vi i vers 37: "*Den som kommer til meg, vil jeg så visst ikke støte bort.*"

3. Jesus kaller oss til å dele med andre.

Vi lever i en verden der 1/5 del av jordens befolkning forbruker 90 % av jordas ressurser. Kløften mellom rike og fattige blir bare større og større. I dag tjener vi i Vesten gjennomsnittlig 60 ganger så mye som gjennomsnittet i det fattige 4/5 parten. I 1960 tjente vi 30 ganger så mye. Nå går Norge som det suser. Aldri har vi hatt så mye penger blant hendene. Vi lever i et av verdens rikeste land. Hvis vi tjener 300 000 i året eller mer, er vi rikere enn 99 % av jordens befolkning. Men vi har blitt en nasjon av gjerrigknarker. Det ser ut til at jo mer vi har, jo mindre har vi å være av med. For inntektene til u-hjelp og misjon følger ikke med. Vi kjøper dyrere biler, bygger flottere hus, tar flere Syden-reiser. Hva ville vi selv ment om våre kristne søsken hvis vi hadde hørt til den fattige del?

Når Gud unner oss å tjene så bra er det ikke for at vi skal *kjøre* stadig mer, men for at vi kan *gi* så mye mer.

"Ja, men det er politikernes ansvar. Det nytter ikke med den dråpen i havet som jeg kan gi", unnskylder vi oss kanskje med. Eller andre sier: "Hvorfor kan ikke Gud sørge for disse?" Jo, men han vil bruke oss. Selv om det synes lite det vi kan gjøre og gi, så kan han gjøre mye ut av det. Vi er bare forvaltere av det han har betrodd oss. Det er nok mat i verden om den ble fordelt rettferdig. Vi må ikke legge skylden på Gud for all sult og lidelse i verden. Den er i høy grad vårt ansvar.

Dessuten er vi kalt til å dele livets brød – Jesus- med en verden som lever i åndelig mørke. Fortsatt er det 1,5 milliarder mennesker som ikke har hørt eller har mulighet for å høre evangeliet. Fordi det er ingen som blir sendt. Og hovedgrunnen er mangel på midler. Dette er en himmelropende urett som vi som kirke ikke kan overse.

Jeg tror at vår givertjeneste avslører vårt hjerteforhold til Jesus og hvor høyt vi verdsetter evangeliet. Vår raushet viser om vi har erfart Guds kjærlighet til oss i Jesus, og viser hvor viktig vi anser det at flere må få høre om ham.

I den gamle pakts tid gav man tiende, dvs 10 % til templet og tempeltjenesten. Det betød ikke at de da kunne disponere fritt over de resterende 90% . Nei de 10 % var en innvielse av at alt hørte Herren til. For Bibelens grunntanke er at alt vi "eier" tilhører Gud. *Sal 24, 1: Jorden og det som fyller den, verden og de som bor i den, alt hører Herren til.*

Hag 2, 8 Sølv er mitt, og gullet er mitt, lyder ordet fra Herren, Allhærs Gud.

Gud knyttet et løfte om rik velsignelse til denne ordningen. Ja, Gud utfordret folket den gang til å prøve ham ut:

Mal 3, 10 Bring hele tienden til forrådshuset, så det kan finnes mat i mitt hus, og prøv meg på denne måten, sier Herren, Allhærs Gud. Da skal jeg åpne himmelens luker og øse ut over dere velsignelse i rikt mål.

Vi er ikke bundet av Moselovens bud og bestemmelser som påla folket å gi 10 % til tempeltjenesten. Vi er fri fra lovens bud og krav, men vi er ikke fritatt å være gode forvaltere over det Gud har betrodd oss. 1 Kor 4, 2: *Nå kreves det av forvaltere at de viser troskap.*

Og fortsatt er det knyttet rike velsignelser til det å gi. Ja, også i den nye pakt utfordres vi til å prøve Guds trofasthet: *Matt 6, 33 Søk først Guds rike og hans rettferdighet, så skal dere få alt det andre i tillegg.*

2 Kor 9, 6 Men det sier jeg: Den som sår sparsomt, skal høste sparsomt, og den som sår rikelig, skal høste med rik velsignelse.

Mindre enn 10 % kan vel ikke kalles rikelig? Og når Gud kunne forvente 10% av det fattige folket som levde i Israel for 2-3000 år siden, så kan han vel med rimelighet forvente at vi i vår overflod yter langt mer!

Jeg gjorde et raskt lite regnestykke hjemme. I Norge er det nå 5 millioner msk. Ca 10 % er kristne = 500 000. La oss si at 300 000 av disse er i lønnet arbeid, trolig flere. La oss si de tjener 200 000 netto, 300 000 brutto pr år. Det er trolig mer. 10% av dette ville utgjøre fra 6 til 9 milliader kroner. Nok til å dekke alle kristne budsjett i Norge og alle misjonsbudsjett og vel så det!

En eldre misjonskvinne på Sunnmøre, hun var minstepensjonist, sa det slik: "Nei, tienden rekk ikkje til for ei så stor sak". Hun hadde øket til 20 % og så til 30%. Hun var ikke rik på penger, men rik i Kristus. Og hun ble ikke fattig av å gi.

Så spørsmålet er: Vil du klamre deg til skatter du ikke kan beholde, eller satse på evige skatter som du ikke kan miste?

Vi ber om vekkelse. Det er bra. Men så overlater vi likesom hele ansvaret til Gud. Hvis hver enkelt av oss tok misjonsbefalingen på ramme alvor, ville vi leve i konstant vekst. Vi er vitner der vi er satt. Dessuten har nå misjonsmarken kommet like rundt hjørnet for oss alle.

Da må vi ikke "Hva er vi til så mange?" Nei, da skal vi stille oss under Jesu velsignende hender med alt vi er og har, og si: "Jesus, ta meg som jeg er. Bruk meg, der du vil, som du vil, når du vil."

Jesus kan også i dag bruke det som ingenting er. Jesus setter oss aldri til oppgaver som han ikke er mektig til å utføre gjennom oss.

Til sist: I slutten av Lukasev. leser vi om Jesu avskjed med disiplene på Oljeberget. Da står det i v.51: "*Og mens han velsignet dem, skiltes han fra dem og ble tatt opp til himmelen.*" Det står ikke: *etter at*, men *mens*. M.a.o. Han ble ikke *ferdig* med å velsigne. Jeg tror ikke at han er det enda. Under Jesu velsignede hender skal det vi har bli nok for dem Jesus vil vi skal betjene.